

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

A Development of Activities Model to Enhance Public Mind through Service Learning for Elementary Students

สมปอง ช่วยพรม (Sompong Chuayprom)^{1*} วาริรัตน์ แก้วอุไร (Wareerat Kaewurai)²

^{1,2}สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

*ผู้แต่งหลัก: อีเมล: poorcatt11@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดย 1.1 ศึกษาคุณลักษณะและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ 1.2 สร้างรูปแบบ และ 1.3 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ 2) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบโดย 2.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนและ 2.2 ศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของ ขั้นที่ 2 ศึกษาผลการทดลองใช้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกาะนอก (ประชานุเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 1 ห้องเรียน มี 28 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือ คือ 1) รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม 2) แบบวัดจิตสาธารณะ และ 3) แบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

ผลการวิจัย 1) การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ พบว่า 1.1 คุณลักษณะจิตสาธารณะสำหรับ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มี 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) ด้านการใช้ 2) ด้านการถือเป็นหน้าที่ 3) ด้านการ เคารพสิทธิ์ และ 4) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ คือ จัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงปัญหาจากชีวิตจริงในชุมชนของตน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สำรวจและนำมาสู่การลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงด้วยการรับใช้สังคมที่เชื่อมโยงจากหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบนำไปสู่การเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ 1.2 รูปแบบกิจกรรม มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการหรือแนวคิดพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ 1.เตรียมการ 2. ดำเนินการ 3. สะท้อนกลับ และ 4.เฉลิมฉลอง 1.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการนำรูปแบบไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 2) การทดลองใช้รูปแบบ พบว่า 2.1 นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ ทุกด้านโดยรวมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 นักเรียนมีพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะหลังเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

คำสำคัญ: รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ, หลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม

Abstract

The purposes of this research were 1) to construct and examine quality of activities model to enhance public mind through service learning for elementary students ; 1.1 to study the characteristics of public mind and learning to enhance public mind 1.2 to construct activities model 1.3 to examine the quality of the activities model. 2) to study the results of the implement the activities model ; 2.1 to compare the characteristics of public mind for elementary students before and after leaning 2.2 to study the students' public mind behaviors after learning. The research and development were 2 steps.; Step 1; Constructing and examining quality of activities model step 2 ; Study the results of the implementing the activities model. The cluster random sampling was used to draw 28 grade 6 students at Bankoanok School, Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2016 who for the target group.The research tools consisted of:1) The activities model. 2) The measurement form of the characteristics of public mind and 3) The evaluation public mind behavior.

The results of the study were as follows:1 The results of the constructing and examining the model developed 1.1 The characteristics of public mind comprised 4 aspects: using , duty, respect others rights' and do the beneficial activity for public. For to enhance public mind by making connection with analysis and surveying about problem in real experience at their community which connected the principles and the purposes of activities model to the characteristics of public mind. 1.2 The activities model consisted of 5 components:1) principles or the foundation idea 2) purposes 3) content 4) learning and teaching activities 5) evaluation. The learning activities follow the 4 stages; 1.preparation 2. action 3. reflection 4. celebration 1.3 After being used, it was found that the quality of the activities model was at the highest level, the result of the pilot study revealed that the activities model was appropriate to be used. 2.The results of the implementing of the activities were; 2.1 Students have characteristics of public mind after learned higher than before significantly at the level of .05 2.2 Students have public mind behavior after learned was mostly at excellent quality.

Keywords: Activities Model to Enhance Public Mind, Public Mind, Service Learning

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในบริบททางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่เกิดขึ้นโดยต่อเนื่อง ในปัจจุบันได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคของสังคมเมือง ยุคของการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบทั้งในระดับประเทศ ระดับสังคมส่วนย่อย และระดับปัจเจกบุคคล ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย อาทิ การย่อหย่อนในศีลธรรมและจริยธรรม การขาดระเบียบวินัย การเอาใจเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเบียดเบียนและทำลายสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสุขสมบัติเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวล้วนแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะทั้งสิ้น ปัญหาการขาดจิตสาธารณะจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนที่ต้องให้ความสำคัญทั้งในระดับโลก ระดับประเทศและระดับบุคคล (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, หน้า 4) หากทุกภาคส่วนไม่สนใจปล่อยปละละเลยอาจทำให้อนาคตเด็กไทยน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะการมีความคิดแต่เรื่องของตนเอง มีโลกส่วนตัวสูง ให้ความสำคัญกับตัวเองมากกว่าส่วนรวม และความเป็นจิตอาสาต่ำลงมาก (สมพงษ์ จิตระดับ, 2554) ดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลางมองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวโยงถึงกันของธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดการรับรู้และมีความคิดว่า สิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือของราชการที่คนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล หากแต่เป็นหน้าที่ของภาครัฐและข้าราชการพึงจักต้องดูแลรักษาให้คงสภาพอยู่ จึงพากันละเลยหรือไม่สนใจที่จะดูแลรักษาหรือช่วยกันจัดการ เพื่อทำให้ทรัพย์สินส่วนกลางคงสภาพอยู่ได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ถึงเวลาที่ต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้

การรับใช้สังคมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับสำนักทางสังคม มีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้สู่ชุมชนด้วยการสร้างประสบการณ์ความรับผิดชอบต่อ การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากความเชื่อของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “การปฏิบัติ หรือ การลงมือกระทำ” การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ทดลองปฏิบัติ เสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อจะพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะได้นั้น ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายจากการกระทำ และได้กระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องโดยพัฒนา ให้ครบทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

จากสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและเป็นคนดีในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

1.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะจิตสาธารณะและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.2 เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.3 เพื่อตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **รูปแบบกิจกรรม** หมายถึง แบบแผนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ สัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ หรือการจัดกิจกรรมที่รูปแบบนั้นยึดถือ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมของครูเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. **การเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม** หมายถึง กระบวนการเรียนสอนโดยที่รวมการให้ความรู้ทางวิชาการสู่การบริการสังคมอย่างมีคุณค่าและความหมาย ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการและทฤษฎีผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริงนอกชั้นเรียนมีการสะท้อนกลับในเชิงวิเคราะห์ อันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความรับผิดชอบในความเป็นพลเมืองดี กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ และมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) 2. ขั้นดำเนินการ (Action) 3. ขั้นสะท้อนกลับ (Reflection) 4. ขั้นเฉลิมฉลอง (Celebration)

3. รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม หมายถึง แบบแผนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ ออกแบบและกำหนดขึ้นโดยผู้วิจัยตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเพื่อมุ่งเน้นเสริมสร้างจิตสาธารณะให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงปัญหาจากประสบการณ์ในชีวิตจริงในชุมชนของตนเอง ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สำรวจ และนำมาสู่การลงมือปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วยการรับใช้สังคมในสถานการณ์จริงที่เชื่อมโยงจากหลักการและจุดมุ่งหมายของรูปแบบนำไปสู่การเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ และพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) หมายถึง กระบวนการกระตุ้นและให้ความรู้เรื่องจิตสาธารณะก่อนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีการพิจารณาชุมชนที่จะทำกิจกรรม กำหนดขอบเขตพื้นที่และการฝึกทำกิจกรรมรับใช้สังคม มีการสำรวจชุมชน สภาพและปัญหา เลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินการ การให้ความรู้ในเรื่องจิตสาธารณะเพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการ (Action) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ ซึ่งจะต้องเป็นการ ปฏิบัติอย่างมีความหมาย มีการบูรณาการทางวิชาการ มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง การเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับจากขั้นเตรียมการ โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงกิจกรรมที่วางแผนเพื่อนำไปสู่การเกิดจิตสาธารณะ ใน 4 องค์ประกอบ คือ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสะท้อนกลับ (Reflection) หมายถึง การให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์และสรุปบทเรียน ระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือกระทำให้แก่ผู้อื่น ชุมชน หรือสังคม ในเชิงวิชาการ บริบท ส่วนตนและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงการทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมรับใช้สังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงผลสะท้อน ได้แก่ การอภิปราย การเขียนบรรยาย การอ่าน การแสดงความคิดเห็น โครงการนักเรียน และการนำเสนอรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นเฉลิมฉลอง (Celebration) หมายถึง การให้ความสำคัญต่อโครงการ เพื่อให้นักเรียนรับรู้ว่าการกระทำของเขามีความสำคัญโดยจัดให้มีการแสดงความชื่นชมต่อนักเรียน ครู และผู้สนับสนุนจากชุมชน การระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชน ถือเป็นการปิดกิจกรรมการรับใช้สังคม การเฉลิมฉลอง อาจประกอบด้วย การประชุม การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการรับใช้สังคม การมอบใบประกาศนียบัตร การจัดงานเลี้ยง การฉลองในสถานที่จัดการรับใช้สังคม หรือหาโอกาสพิเศษขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการให้โอกาสต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี เพื่อความร่วมมือต่อไป ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การสรุปองค์ความรู้และพฤติกรรมการมี

จิตสาธารณะ และ 2) การเผยแพร่ความดี โดยการจัดแสดงผลงานเพื่อเป็นต้นแบบในด้านการมีจิตสาธารณะ

4. คุณลักษณะจิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในด้านความคิดและการกระทำที่แสดงถึงความเอาใจใส่เป็นระยะในการช่วยเหลือผู้อื่น อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา และถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้ สาธารณสมบัติของผู้อื่น ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน และสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งพิจารณาจากการกระทำที่แสดงออกใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนี้

1. ด้านการใช้ หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกในการใช้ของส่วนรวมที่หลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน การรักษาทรัพย์สิน ดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความชำรุดเสียหาย ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนด้วยความเต็มใจ

2. ด้านการถือเป็นที่ หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ การรู้จักการให้ การแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น ตามความสามารถของตน และการอาสาทำบางสิ่งบางอย่างให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยไม่หวังผลตอบแทน

3. ด้านการเคารพสิทธิ์ หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกในการใช้ของส่วนรวม โดยการไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้ใช้ของส่วนรวมนั้น ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยความเต็มใจ

4. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงการทำความดีให้ประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจ การเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังทรัพย์ ตามความสามารถของตนเอง ซึ่งผลของการกระทำจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยไม่หวังผลตอบแทน

5. พฤติกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

วิธีการดำเนินงาน

1. ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีแหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 การศึกษาคุณลักษณะจิตสาธารณะและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตสาธารณะ จำนวน 5 คน

1.2 การสร้างรูปแบบกิจกรรม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผล จำนวน 3 คน

- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน

1.3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองตุม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

2558 จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีแหล่งข้อมูล ดังนี้

ประชากร ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกาะนอก (ประชาชนเคราะห์) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่ง ได้มาจากการ สุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) 1 ห้องเรียน มี 28 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ

ตัวแปรที่ศึกษา คือ 1. คุณลักษณะจิตสาธารณะ 2. แนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบ

ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตัวแปรตาม 1. คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ 2. พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบกิจกรรม มีค่า (IOC ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00)

2. แบบประเมินความเหมาะสมคู่มือการใช้รูปแบบกิจกรรม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 ถึง

1.00

3. แบบประเมินความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนการสอน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60

ถึง 1.00

4. แบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (D) ระหว่าง 0.347 ถึง 0.745 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

5. แบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ จำนวน 3 ฉบับ คือประเมินโดยครู ประเมินโดยนักเรียน และประเมินโดยผู้ปกครอง ฉบับละ 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (D) ระหว่าง 0.314-0.729, 0.324-0.824 และ 0.331-0.855 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86, 0.86 และ 0.89

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์สร้างข้อสรุปเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของจิตสาธารณะ มี 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) ด้านการใช้ 2) ด้านการถือเป็นที่ 3) ด้านการเคารพสิทธิ์ และ 4) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และแนวทางการเสริมสร้าง จิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นดำเนินการ 3) ขั้นสะท้อนกลับ และ 4) ขั้นเฉลิมฉลอง

ขั้นที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบเรียนรู้ จากนั้นได้นำแนวคิดหรือสาระที่สอดคล้องกันมากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ

ขั้นที่ 4 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดของหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 5 ยกร่างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการหรือแนวคิดที่เป็นพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 6 จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ รับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. คู่มือการใช้รูปแบบกิจกรรม เป็นเอกสารที่อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบ เพื่อให้ผู้สอนหรือผู้ที่จําแนกรูปแบบไปใช้เข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเอกสารที่เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนของรูปแบบขึ้น

ขั้นที่ 7 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ รับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุง รูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 8 นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองตุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เพื่อทำการทดลองนำร่องและหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 9 ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ และจัดทำเป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตาม หลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

การทดลองใช้รูปแบบ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design.)

ขั้นที่ 1 ก่อนการทดลองดำเนินการวัดจิตสาธารณะนักเรียนก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบ วัด จิตสาธารณะมีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ จำนวน 20 ข้อ และแบบประเมินพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะของนักเรียน จำนวน 16 ข้อ ประเมินโดยครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครอง

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นตาม ขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถม 4 ขั้นตอน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง รวม 21 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 หลังการทดลองดำเนินการวัดจิตสาธารณะนักเรียน ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะหลัง เรียน (Posttest) จำนวน 20 ข้อ และประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน จำนวน 16 ข้อ โดยครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครอง จากนั้นนำคะแนนไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการ ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะจิตสาธารณะ ก่อนเรียนกับหลังเรียน และ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังเรียน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะจิตสาธารณะและคะแนนพฤติกรรมการมี จิตสาธารณะก่อนเรียนกับหลังเรียน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test Dependent

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรม

1.1 การสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ดังนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตสาธารณะในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ได้แก่ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่มีผลงานรางวัลโครงการคุณธรรมด้านจิตสาธารณะระดับประเทศ จำนวน 2 คน

2) บุคคลที่สาธารณชนยอมรับว่าเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรม จิตสาธารณะและอุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้านศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 1 คน

3) บุคคลที่สาธารณชนยอมรับว่าเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะและอุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในการปฏิบัติกิจกรรมด้านการศึกษา จำนวน 1 คน

4) บุคคลที่สาธารณชนยอมรับว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะอุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้านสาธารณสุขอุทิศตนในการดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ จำนวน 1 คน

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ในการกำหนดคุณลักษณะของจิตสาธารณะ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการใช้ 2) ด้านการถือเป็นหน้าที่ 3) ด้านการเคารพสิทธิ และ 4) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นดำเนินการ 3) ขั้นสะท้อนกลับ และ 4) ขั้นเฉลิมฉลอง จากนั้นเชื่อมโยงสาระสำคัญขององค์ประกอบของรูปแบบ ที่สังเคราะห์ได้จากหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม ตามลำดับ ดังนี้

1. พัฒนาหลักการของรูปแบบ โดยนำสาระสำคัญของหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคมมาสังเคราะห์เป็นหลักการของรูปแบบ ดังนี้

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ สาระสำคัญของหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ใน การปรับใช้สังคมอย่างมีความหมาย มีการสำรวจความต้องการของชุมชนและวางแผนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ลงมือปฏิบัติและนำประสบการณ์ที่ได้รับมาคิดพิจารณาในเชิงวิเคราะห์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดความรับผิดชอบ

1.2 สรุปหลักการของรูปแบบ เป็นรูปแบบที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อมุ่งเสริมสร้างจิตสาธารณะให้ผู้เรียน โดยผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการสำรวจ วิเคราะห์ เชื่อมโยงปัญหาจากชุมชนของตนเอง นำมาสู่การลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำมาคิด พิจารณา ไตร่ตรองร่วมกันจนกระทั่งผู้เรียนพัฒนา ความรู้ ทักษะและเจตคติ สร้างความคิด รวบรวมและเกิด จิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม

1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่

- 1) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะให้ผู้เรียน
- 2) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของผู้เรียน

2. พัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนรู้และการวัดและการประเมินผลของรูปแบบ ดังนี้

2.1 นำหลักการของรูปแบบการจัดการกิจกรรม มาวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงถึงแนวทางการจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามหลักการ

2.2 สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม เชื่อมโยงกับหลักการของรูปแบบการจัดการกิจกรรม ได้แนวทางการจัดกิจกรรมของรูปแบบกิจกรรม มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ (Preparation) 2) ขั้นดำเนินการ (Action) 3) ขั้นสะท้อนกลับ (Reflection) 4) ขั้นเฉลิมฉลอง (Celebration)

2.3 นำสาระสำคัญของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการกำหนดคุณลักษณะของ จิตสาธารณะและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา

สาระสำคัญหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม มาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมของรูปแบบ และการวัดและการประเมินผลของรูปแบบ

3. สรุปร่างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบคือ 1) หลักการหรือแนวคิดพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผล และ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการนำรูปแบบไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

คุณลักษณะ จิตสาธารณะ	คะแนน เต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการใช้	21	11.89	1.73	17.93	2.02	10.92*	.000
2. ด้านการถือเป็นหน้าที่	15	8.43	1.29	12.14	2.21	8.52*	.000
3. ด้านการเคารพสิทธิ์	12	6.75	1.32	10.18	1.87	7.58*	.000
4. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมฯ	12	6.11	0.88	8.93	1.68	8.46*	.000
รวม	60	33.18	5.22	49.18	7.78	35.48*	.000

* $p < .05$

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของนักเรียน

ตาราง 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังการใช้รูปแบบ

พฤติกรรมการมี จิตสาธารณะ	ดีเยี่ยม n (%)	ดี n (%)	ผ่าน n (%)	ปรับปรุง n (%)
1. ด้านการใช้	27 (96.43)	1 (3.57)	0 (0.00)	0 (0.00)
2. ด้านการถือเป็นหน้าที่	25.33 (90.46)	2.67 (9.54)	0 (0.00)	0 (0.00)
3. ด้านการเคารพสิทธิ์	24.33 (86.89)	3.67 (13.11)	0 (0.00)	0 (0.00)
4. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมฯ	23.33 (83.32)	4.67 (16.68)	0 (0.00)	0 (0.00)
เฉลี่ยรวม	89.28	10.72	0.00	0.00

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประเมินโดยครูประจำชั้น โดยนักเรียน และโดยผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 89.28 รองลงมาคือ ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 10.72

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรม

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จากผลการประเมินเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยผู้เชี่ยวชาญและ จากการทดลองนำร่องเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ สรุปได้ว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมโดยมีการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบและจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน มีการทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงจนได้รูปแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่นักการศึกษาได้เสนอไว้อย่างสอดคล้องกัน ว่า รูปแบบที่ดีจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเป็นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบและองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Joyce and Weil (2004) และ ทิศนา ขัมมณี (2552)

2) ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรม

2.1 จากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะ จิตสาธารณะในด้านการใช้สูงกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมหรือสถานการณ์ด้านการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนเป็นประจำ เช่น กิจกรรมเวรทำความสะอาด ห้องเรียนสีเขียว ความรู้จากสวนหย่อม เป็นต้น และนักเรียนสามารถดำเนินการและลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ทันทีโดยไม่ต้องรอเวลาและโอกาส เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมจึงทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะจิตสาธารณะสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วารินทร์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาธ (2558 หน้า 1-12) ที่พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคุณลักษณะจิตสาธารณะในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมที่มีผลการเปรียบเทียบต่ำกว่าด้านอื่นนั้น อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต้องรอเวลา โอกาสและใช้เวลาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมไม่บ่อยครั้ง ส่งผลให้คุณลักษณะจิตสาธารณะด้านนี้ มีผลต่ำกว่าด้านอื่น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมมากขึ้น ควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมและความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้เรียบร้อย

2.2 จากการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น และได้ศึกษาพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของนักเรียน หลังการใช้รูปแบบ พบว่า พฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของนักเรียน โดยภาพรวมส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งมีผลการประเมินโดยครูประจำชั้นสูงกว่าผลการประเมินด้วยนักเรียนเองและประเมินโดยผู้ปกครองนั้น อาจเนื่องมาจากครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติจริงให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้มองเห็นพัฒนาการของพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างชัดเจน แต่การประเมินโดยผู้ปกครองมีผลต่ำกว่าการประเมินโดยครูประจำชั้นและนักเรียนเองนั้น อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองได้ทำการประเมินพฤติกรรมนักเรียนหลังจากจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ จึงทำให้การสังเกตพฤติกรรมไม่ครบถ้วน เพื่อให้การประเมินพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของนักเรียนโดยผู้ปกครอง ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด จึงควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากผลการนำรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะได้ จึงนับว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม และสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

2. ควรมีการติดตามความต่อเนื่องและยั่งยืนของการแสดงออกของคุณลักษณะจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรมในทุกระดับชั้น โดยใช้เวลาในการประชุมประจำสัปดาห์ ในช่วงโมฆะระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือช่วงโมงกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด และเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึงความคงทนของคุณลักษณะจิตสาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้ออื่นๆ เช่น ชื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะจิตสาธารณะกับพฤติกรรมการมี จิตสาธารณะของนักเรียนที่ใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ

รายการอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**: บริษัท วี พรินท์ (1991) จำกัด กรุงเทพฯ.

ทิตนา เขมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี**

ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาธร. (2558) **หลักสูตร**

เสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการ

ปรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2558 1-12

สมพงษ์ จิตระดับ. (2554). หัวข้อเสวนา “**ทิศทางการพัฒนาบูรณาการรับตลาดอาเซียน 58**” ในงาน

แถลงข่าวประกาศสนับสนุนโครงการส่งเสริมนวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้ระดับ

อาชีวศึกษา ครั้งที่ 1/2554: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน

(สสค.) และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 8 มิถุนายน 2554.

Joyce, B. R. and Weil, E.A. (2004). **Models of teaching** (7th ed.). London:

Allyn&Bacon.